

ИЗВЕШТАЈ

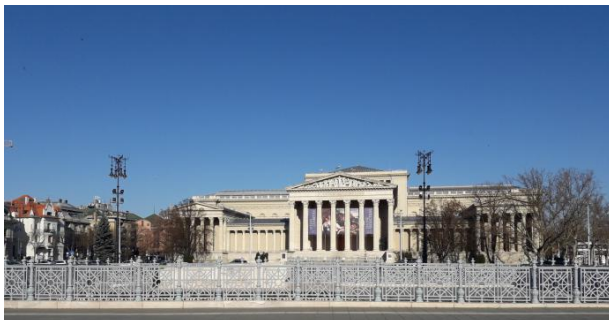
са студијског путовања „**На лепом, плавом Дунаву**“ које је реализовано за време викенда, од петка, 11. марта до недеље, 13. марта 2022. године, са обиласком Будимпеште и њених знаменитости, као и целодневном обиласку, историјски нам важног градића, Сент Андреје

На пут ка Мађарској, у петак, 11. марта 2022. године, упутило се 10 радника ОШ „Бранко Радичевић“ Вранеша:

1. Нена Пековић
2. Маја Гочанин
3. Љиљана Трифуновић
4. Иван Терзић
5. Мирјана Дугалић
6. Дарко Пејковић
7. Ивана Васиљевић
8. Марко Ђоковић
9. Милица Вуковић и
10. Бојан Марковић.

Полазак је био око 21h, са успутним стајањем за улазак свих пријављених путника, од Краљева до Врњачке Бање. Направило се неколико успутних пауза ради одмора, све док нисмо стигли до границе. Након обављања граничних формалности наставили смо ноћном вожњом ка престоници суседне нам државе Мађарске.

У јутарњим часовима стигли смо у Будимпешту и кренули у панорамско разгледање града са водичем. Прва станица у обиласку - Трг хероја. Са погледом на прелеп Андраши булевар и амбасаду Републике Србије. Споменик миленијуму је централни део трга и препознатљиво обележје Будимпеште, са статуама вођа седам племена која су основала Мађарску, а ту су и друге статуе са важним личностима из мађарске историје.

Изградња меморијала је започета за прославу годишњице државе (1896.), али је завршен тек 1929. године када је и добио име. Са леве стране трга налази се велелепна зграда Музеја лепих уметности, а са десне стране, ништа мање упечатљива, Палата уметности. Миленијумски споменик у средини трга је висок 36м и на његовом врху се налази кип Анђела Габријела. У самом центру је споменик Незнаком Јунаку. Овај трг је уписан у УНЕСКО-ву листу светске културне баштине.

Иза трга се налази велики парк у којем доминира замак Вајдахуњад. Дворац је дизајнирао Игнац Алпар уврстивши елементе 21 значајне грађевине из различитих делова, тада Краљевине Мађарске, укључујући и Корвинов дворец у Трансилванији. Како садржи делове зграда из различитих временских периода, он приказује и различите архитектонске стилове: романички, готички, ренесансни и барокни. Данас се у њему налази Музеј мађарске пољопривреде, највећи такве врсте у Европи. У дворишту дворца изложена је статуа Миклоша Лигетија, познатијег под псеудонимом “Анонимус”, који је био бележник Беле III Угарског. Живео је у 12. веку. Сам дворец предмет је дивљења и мистике због начине градње и повезаности са грофом Дракулом, писао је својевремено National Geographic Србија. Лети се у овом парку организују концерти, а зими се формира огромно клизалиште на отвореном.

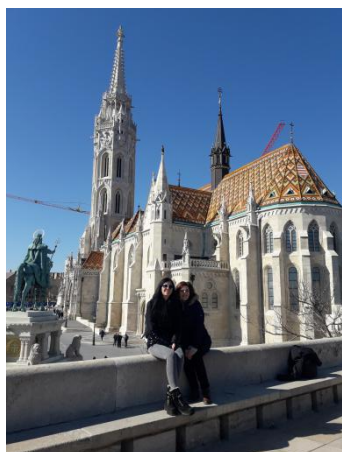
Аутобусом настављамо даље. Андраши булеваром. Примећујемо пуно амбасада, бутике са чувеним брэндовима, хотеле и ресторане. Ову улицу красе још и богати дрвореди и неоренесансне зграде са лепо украшеним фасадама и ентеријером, углавном с краја 19. и почетка 20. века. Једна од најзначајнијих зграда на овом булевару јесте зграда Мађарске државне опере, на чијем улазу доминира скулптура маестралног пијанисте Франца Листа. Прелазимо мост (један од укупно 11 колико их у самом граду има) и из Пеште лагано прелазимо на територију Будима. Иначе, Будимпешта, као главни културни, индустријски, трговачки и саобраћајни центар земље, са око 1 700 000 становника, у свом саставу, сем Пеште и Будима заузима и Обуд. Градом доминира река Дунав.

На десној обали Дунава чекају нас Рибарска тврђава, црква Светог Матије, Будимски дворец и брдо Гелерт. Иако куле и зидови Рибарског бастиона изгледају бајковито и средњевековно, они су пројектовани и изграђени између 1895. и 1902. године и никада нису служили као утврђење. Седам торњева ове неоготичке

терасе представљају седам племена која су се доселила 896. године и која су основала Мађарску.

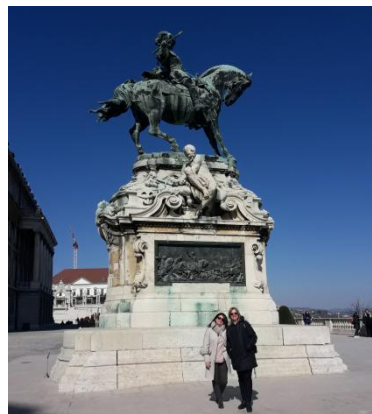

Име потиче од рибље тржнице која се на том подручју налазила током средњег века. Бронзана статуа Светог Стефана Мађарског на коњу из 1906. године налази се између Рибарске тврђаве и цркве Светог Матије. Стефан је припадао династији Арпадовића, био је први краљ Мађаске и владао у периоду од 1001. и 1038. године. Круна коју је добио од папе добија готово митски статус међу Мађарима. Слави се као светац и у католичкој и у православној цркви. Са Рибарског бастiona пружа се најлепши поглед на Дунав, Маргитино острво и Пешту, чијом обалом доминира фасцилатна зграда мађарског парламента.

Фотографијама смо забележили погледе са видиковаца и наставили лаганим ходом до Будимског дворца. То је, заправо, дворски комплекс мађарских краљева који потиче из 13. века. Градња је започета 1247. године на захтев краља Бела IV. Сви наредни краљеви додавали су овом комплексу и печат времена у ком су живели и владали, и свој лични печат. У њему се данас налазе Мађарска национална галерија и Музеј историје Будимпеште. Двориште је јако лепо уређено и

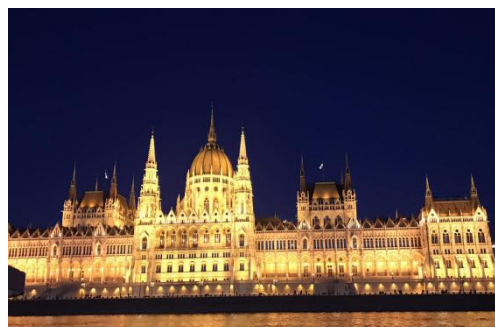
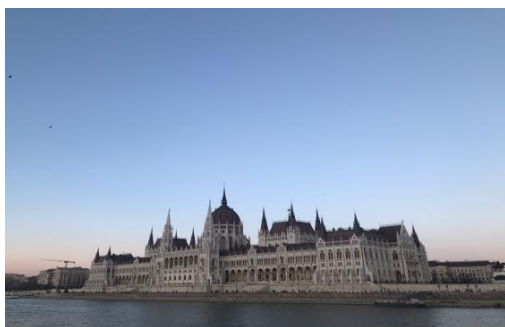
многе туристичке организације организују долазак овде у време одржавања “Ноћи музеја” који се увек истог датума организује у целој Европи. Будимски дворца са околином и Миленијумска подземна железница су, такође, под окриљем УНЕСКО-ве светске баштине у Будимпешти.

Настављамо даље напуштајући први округ града. Нови прелазак моста преко Дунава и ето нас у чувеној Ваџи улици. Ово је главна пешачка улица града и веома је популарна међу туристима. Дужина улице је 1.2км. Ваџи улица настала је током осамнаестог века и у тренутку када је формирана била је веома популарна међу најбогатијим породицама Будимпеште које су се утркивале ко ће у њој да сагради кућу. Улицу данас красе продавнице, ресторани, тржни центар са једне и посластичарница “Жербо” са друге стране. Ваџи улицу сече Српска улица у којој се налази српска православна црква Светог Ђорђа. Након богатог ручка уз национални мађарски специјалитет перкелт (гулаш) упутили смо се у светски познату посластичарницу. Цене су изнад свих очекивања, али, ко зна када ћемо опет бити у прилици да им будемо гости. Ова слатка кућа ради скоро 160 година и потражња за њиховим слатким ђаконијама не губи на значају ни дан данас. Хенри Куглер, трећи потомак из династије посластичара, након што је пропутовао свет и усавршио своје вештине у Европским метрополама, од којих се највише издваја Париз, отворио је 1858. године свој први кафе, да би се 1870. године преселио у сами центар града, где постаје култно место окупљања и где и данас ради са непромењеним укусима и оригиналним ентеријером. 1884. године креће у бизнис са Емилом Жербоом, који постепено преузима посао и даје име сада већ светски познатом бренду.

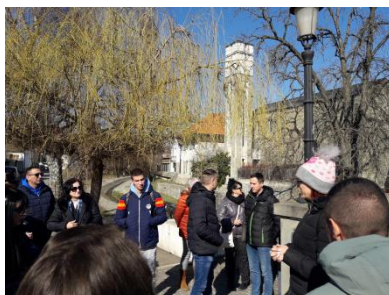
Смештамо се у хотел и након двочасовног предаха крећемо у нову авантуру. Чека нас ноћна возња бродом по Дунаву. Морам признати да ми је управо ова возња најјачи утисак посете главном граду Мађарске. По дану посматрате са реке фасцинантне зграде на једној и другој обали реке, а у повратку имате прилику да све то видите под бљештавим светлима у ноћи. Заиста, предивно искуство - водич говори о историјату града и грађевина, конобар вас служи пенушавим вином, а све време се палубом разлежу фине ноте препознатљивог Штраусовог валцера “На лепом, плавом Дунаву”. Прави тренутак да схватите зашто Будимпешту зову и “Краљицом Дунава”.

Након одмора, доручка и прве јутарње кафице, напуштамо хотел и крећемо у нови дан и нова истраживања. У градић који је препун српске историје. У Сент Андреју. Овај бајковити градић на само 20-так километара од Будимпеште, ушушкан у своје барокно одело са црвеним крововима и капијама од кованог гвожђа, чека свакога ко жели да ужива и осети дух прошлих времена. Овде ћемо сазнати много тога о бурној прошлости српског народа који се у овај град доселио у 15. веку. Давно је још велики српски писац Јаков Игњатовић (који је управо овде и рођен) рекао: “И кад у Сент Андреји нестане Срба, а једном ће их нестати, онда ће им обронак дивних планина бити гроб, звук звона њихових храмова пропратиће их у вечност, а храмови ће остати као споменици њиховог духа и живота”. Пуно тога овде има да се види, проба и доживи, а овом приликом издвојила бих само неке од знаменитости Сент Андреје: Пожаревачка, Благовештанска и Богородичина црква; Музеј марципана; Еснафски крст на тргу Фо; Српска кафана “Корнер”; Кућа Јакова Игњатовића; Трг Вука Караџића и, за мене лично, најважније - зграда Прве српске учитељске школе. На простор данашње Сент Андреје, тада под вођством патријарха Арсенија Чарнојевића, дошло је око 8000 Срба трговаца и занатлија који су као лојални грађани од цара Леополда Првог добили многобројне привилегије и постали већинско становништво. Енергија досељеника, њихова предузимљивост и вештине допринели су да овај градић постане једно од најнапреднијих места у свом окружењу. Данас броји мање од 50-так Срба који ретко и говоре српским језиком, али, добро знају своје порекло.

Прво смо застали код Пожаревачке цркве. Подигнута је, према предању, поред потока Бучине, на темељима старе цркве брвнаре. Изграђена је 1759. године, а назив је добила по граду Пожаревцу, одакле су се доселили бројни верници који су у њу ишли. Иконостас ове цркве је изузетно дело у српском сликарству 18. века који је старији од данашње цркве пошто је 1742. године био постављен у “старој” Саборној цркви. Црква је посвећен Светом Арханђелу Михаилу. У непосредној близини

Пожаревачке цркве налази се кућа у којој једно време боравио и радио Вук Стефановић Караџић, као сведок томе да је овај мали град био центар српске културе.

Шетња даље овим жипосним местом довела нас је до родне куће Јакова Игњатовића. Овај књижевник и политичар, рођен 1822. године, потиче из трговачке породице која се 1690. године у Великој сеоби Срба, у горњу Угарску, доселила из Призрена. 1888. године био је изабран за дописног члана Српске краљевске академије, а одликован је и Орденом Св. Саве трећег степена од стране краља Милана. Сматра се родоначелником реалистичког романа.

Идемо даље. Наилазимо на главни градски трг необично кратког имена - Фо. Ту је српски Еснафски крст из 1763. године који је подигнут након епидемије куге. Крст је под заштитом Унеско-а. На Тргу Фо 15. новембра 1812. године основана је Препарандија - Прва српска учитељска школа. Та школа је овде радила четири године, на јесен 1816. године преселили су је у Сомбор. Иначе, зграда школе је власништво Будимске епархије Српске православне цркве у којој може да се обиђе музеј са изванредном црквено - уметничком збирком.

Први спрат те зграде има три просторије и у свакој од њих се налазе каљеве пећи које говоре о барокној прошлости. Уз зграду некадашње школе уздиже се Благовештанска црква, необична по томе што нема порту. Време је за паузу. Где другде него на обалу Дунава у српску кафану "Корнер", на Тргу цара Лазара. Прво што примећујемо то је тепи на српском језику. Власник кафане носи презиме Маргаритовић. Поред кафане налази се споменик кнезу Лазару обележен крстом који је својевремено био главно обележје кнежевих моштију, тајно пренесених из Србије, а које су овде тиховале пуних седам година, када су враћене у родну земљу, у Врдник, у манастир Нову Раваницу. Данас у ову кафану редовно долазе гости из Србије, али и из целог света. Унутрашњост кафане облепљена је мноштвом светских монета. Време је да се засладимо. Музеј марципана је диван, али, овог пута предност дајемо посластичарници са одличним критикама и тортама, од којих топло препоручујем жербо, добош и естерхази.

Последња станица у овој дводневној авантури био је велики шопинг центар “Сатрона”. Ту смо обавили куповину аутентичних мађарских производа - кобасица, вина, штрудли и сирева и након заокружене туристичке приче, у касним поподневним сатима упутили се према српској граници.

И за крај извештаја - још једна заједничка фотографија. За дуго сећање на једно лепо мартовско викенд дружење.

